

DEN SVENSKA MEDIACENSUREN

Exempel 13

Vad händer när barn alieneras från sina föräldrar - ibland den ena, ibland båda? Vilka effekter får det för barnets utveckling av förmåga till empati? Vad händer när myndigheterna griper in och skiljer barn från sina föräldrar? Ibland är detta nödvändigt. Men ibland kan det vara uttryck för myndighetsfolkets ambitioner att vilja "styra och ställa". Detta är frågeställningar som i sin tur aktualiserar frågor om barnens rätt i samhället utifrån aspekter som sällan diskuteras - exempelvis rätten till sitt ursprung. Just därför hade **Patrik Nybergs** artikel "Barnets rätt till sitt ursprung" haft sin givna plats på en debattsida som **DN Debatt** - nota bene att denna debattsida varit öppen även för systemifrågasättande inlägg. Följdriktigt blev Patrik Nybergs artikel refuserad av DN Debatts chef **Mats Bergstrand**. Här publiceras den av **DSM**. Patrik Nyberg studerar idéhistoria vid **Göteborgs universitet**.

Barnets rätt till sitt ursprung

PATRIK NYBERG

Föräldraalienationssyndromet uppmärksammades av **Richard Gardner**. En liknande alienation förekommer också, när **socialtjänsten** alienerar den ena föräldern i sina utredningar. Samtidigt har i den svenska debatten barnens rätt till båda föräldrarna kommit att ses som uttryck för ett reaktionärt synsätt. Barnens rätt i samhället har därigenom kommit att politiseras på ett olyckligt vis.

Tidigare i år gick **Richard Gardner** bort. Han hade då under lång tid studerat *Parental Alienation Syndrome* (PAS) och dess orsaker. Detta begrepp myntade han efter att ha observerat ett nytt problem, då lagstiftningen ändrades så att **vårdnaden** för barnet med automatik inte längre tillföll modern.

Gardner hade i sitt arbete som psykiater i många år arbetat med föräldrar och barn i skilsmässosituationer och kunde då iakttaga, vad han ansåg vara programmering av barnet från den ena föräldern. Här finns, menar Gardner, en uppenbar risk, att barnet drivs till att ta parti för den

förälder som den står i ett beroendeförhållande till. Barnet kan dessutom komma att känna sig tvunget att **anamma anklagelser** mot den främmandegjorda föräldern. Barnet programmeras att se saker i svart och vitt, vilket också tenderar att hämma dem längre fram i livet.

Förmågan att utveckla empati hämmas

Gardner fann att barn som påförts föräldraalienationssyndrom inte känner någon skuld eller delaktighet om den andra föräldern mår dåligt. Förmågan till empati får inte möjlighet att utvecklas. Han har jämfört de programmerade barnens reaktioner med häxbränningarna på 1600-talet, då barn dansade och sjöng medan häxorna brändes på bål. Barnet riskerar att utveckla psykopatiska drag. Empatin går förlorad för den främmandegjorda föräldern.

Vid myndighetsingripanden utvecklas samma typ av syndrom men då är det samhällets institutioner som driver fram alienationen. Små barn är mer suggestibla, dvs påverkbara, än äldre barn och förmår inte att värja sig emot olika former av påverkan ägnade att främmandegöra barnet för sina föräldrar. Ett exempel på främmandegörande av föräldrar är när fosterhemmet kallar barnens mamma vid förnamn. Barnets rötter görs till något obestämt, luddigt. Det är en stor tragedi då det är djupt mänskligt att vilja ha kontakt med sina rötter.

Det offentliga rummet alltmer politiserat

Förekomsten av föräldraalienation (initierad antingen av den ena föräldern eller av sociala myndigheter) är något, som inte dryftas i det offentliga rummet. Diskussionen förs istället inom vissa akademiska kretsar samt bland diverse intres-

seföreningar för personer, som drabbats av myndigheters repression. Det är olyckligt att det har blivit så, men det har sin givna förklaring.

Ramarna för debatten är fasta för att inte säga rigida, och det anses inte "passande" att anföra argument, som uppfattas som ett försvar för den förhärskande samhällssynen. Barnets bästa må vara något som de flesta vuxna bekänner sig till. Dock styrs din möjlighet att göra dig gällande i debatten utifrån huruvida du uppfattas som en person som delar "elitens" synsätt.

Där ideologin går in där går vettet ur skulle man kunna uttrycka det. Avfärdandet av kritik åberopande, att det inte är "progressivt" gagnar inte barnens rätt. I vårt sekulariserade samhälle har diverse minoriteter flyttat fram sina positioner. Homosexuella kan nuförtiden inte negligeras jämfört med vad som var fallet för ett tiotal år sedan. Då var det tabu att debattera de homosexuellas rättigheter. En ideologiskt korrekt linje är nu istället att ifrågasätta kärnfamiljen. Synsättet att familjen är en förtryckets institution är en i våra dagar inte alltför ovanlig ståndpunkt. Det privata görs här som i så många andra avseenden till något politiskt.

Vilka teorier som för dagen kan påkalla sig samhällets stöd är i stor utsträckning avhängigt dess kvalificering på den politiskt korrekta skalan. Gardners teorier (PAS-begrepp) fick minuspoäng. Hans alienationsteori var inte i fas med tidsandan. Hans forskning kom i många kretsar att betraktas som reaktionär, då det uppfattades som att han tog parti för mannen gentemot kvinnan och barnet. Frågan om vårdnadstvist och hur barn kommit att användas som vapen i dessa är laddade och föreställningen om den goda modern lever starkt. Istället för att söka efter sanningen, uppkomstbetingelserna, tas kvinnans ord för det sant och riktiga. Självfallet förekommer det en mängd ärenden där fäder främmandegör sina barn för deras moder, dock föreligger en markant övervikt där modern försöker alienera barnet från fadern.

Barnets behov av båda föräldrarna

Den skada som drabbar barn, som får växa upp med en programmerad syn på den ena föräldern finns väl dokumenterad. Det naturliga hade varit att i vårdnadstvist utgå ifrån att båda föräldrarna behövs för att barnets utveckling och uppväxt ska

bli så gynnsam som möjligt. Skilsmässans olyckliga konsekvenser skulle därmed kunna minska.

I dag tycks emellertid den i samhället förhärskande idén vara, att det är positivt att bryta med sin historia. Det anses en smula otidsenligt att exempelvis prata om familjens betydelse. Det förhärskande synsättet visar sig i myndigheters syn på tvångsomhändertaganden. Myndigheternas agerande syftar till att klippa banden till barnets föräldrar.

Tvångsomhändertagandet kan naturligtvis av olika skäl vara högst motiverat. Vad som dock kan ifrågasättas är om samhällets agerande för att anonymisera föräldern/föräldrarna är ett lämpligt sätt att lösa upp barnets trauman. Jag tror inte det, då jag i detta ser en övertro på miljöns betydelse för människors utveckling. Arvets betydelse för vad vi bär med oss betonas alltför sällan och jag tror att den rådande lägga-locket-på-mekanismen när det gäller vårt upphov är direkt skadlig för det uppväxande släktet. I vårt rotlösa samhälle kan tryggheten för individen många gånger bestå i de rötter som varje individ trots allt har.

Dessa rötter förvägras de barn som utsätts för föräldraalienation. Gardners forskning och synsätt har till och från misstänkliggjorts av företrädare för myndigheter, kvinnojourer mm. Han har avfärdats som representant för en nu - eller i varje fall fram till sen tid - rådande **maktordning**, där mannen står i centrum. **Frågan** om man kan läsa in en politisk **agenda** i Gardners arbete kan dock starkt ifrågasättas. Istället kan det vara **så att det är den nya tidens fördomar, som sätter käppar i hjulet för den kritiska tanken.**

Om möjligt **skall barn ha rätt till** båda sina föräldrar. **De behöver både** manliga och kvinnliga **förebilder. Att** som nu totalt bortse från barnets beroende av den ena föräldern i en vårdnadstvist är naivt och **det är inget som barnet är hjälpt av.**

Fallet Frida

Samhället bör vid uppkommen tvist eller uppkommet allvarligt problem, som anses motivera att samhället skall gripa in, i större utsträckning än nu söka reda på uppkomstbetingelserna. Den inställning som sociala myndigheter kommit att inta blir ofta alltför lättvindigt liktydigt med "sanningen" oavsett om sakskalet framkommer, som borde renderat en mer tveksam inställning från ansvariga.

Ett exempel på hur alienationstanken som metod slagit rot hos socialtjänsten är fallet med en tonårsflicka vid namn **Frida**, som sedan drygt ett år är tvångsomhändertagen av de svenska myndigheterna. Detta efter att en släkting till pappan påstått att hon utsatts för incest.

Frida är ett talande exempel på problemet med myndigheters agerande för att på ett tidigt stadium försöka att främmandegöra, i det här fallet, fadern. Frida vidhåller trots tvångsintagning att hon ej utsatts för incest. Socialtjänstens inställning är den motsatta och terapi sätts in för att "hjälpa" Frida att komma över de sexuella övergreppen.

Experter som satt sig in i ärendet betvivlar att Frida utsatts för incest och anser att socialtjänsten agerat överilat. De riskerar genom sitt handlande att ha skapat en irreparabel apricka mellan Frida och hennes far genom att familjen splittrats och Frida kommit att behandlas som incestoffer.

Myndigheternas tidiga avgörande i skuldfrågan (innan noggrann utredning gjorts och dom fallit), har dels gjort dem till part i målet (att vidhålla sin inställning oavsett vad en dom vägde av en oberoende utredning skulle ha kunnat komma fram till), dels gjort fullföljandet till en - i myndighetssammanhang inte ovanligt - **fråga om prestige. Socialtjänsten har i konsekvent inriktning** på att bryta kontakten mellan **far och dotter.**

Flickan Frida har emellertid **ej utvecklat PAS** trots myndigheternas **tunnelseende. Hon vidhåller att hon ej utsatts** för incest och ett flertal personer som fördjupat sig i anklagelserna mot fadern finner dessa grundlösa. Vården av detta påstådda incestoffer kan skrivas i miljontals kronor.

Barnets rätt till sitt ursprung

Hade grundinställningen varit att barnets arv varit av större betydelse än vad som är opportunt att anse i dagsdebatten, hade troligtvis inte myndigheterna låst sig för ett färdigt svar på ett så tidigt stadium som nu skett i Fallet Frida. Försiktighet hade anbefallts något som hade gynnat sanningssökandet.

Gardners vision om barnens rätt till båda föräldrarna kan anses vara reaktionär av dem som förnekar betydelsen av ett eget arv. För oss andra framstår den istället som djupt mänsklig.